

บทที่ ๕

บทสรุป

วัดกำแพง (คลองบางจาก) เป็นวัดขนาดเล็กที่มีการวางแผนผังของวัดอย่างน่าชมด้วยการจัดวางทุกอย่างไว้เป็นคู่ให้ดูกลมกลืนกันไปทั้งวัด ลักษณะทางสถาปัตยกรรมจากการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนเพียงพอที่จะสันนิษฐานได้ว่าเป็นงานในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้นเกือบทั้งหมดและสามารถกำหนดช่วงได้แม่นยำขึ้นเมื่อวิเคราะห์จากวัสดุตกแต่งซึ่งเป็นงานอย่างจีนที่เป็นแนวพระราชนิยมในรัชกาลที่ ๓ นอกเหนือจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว ผลการวิเคราะห์ภาพจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถของวัดกำแพงก็ยังเป็นเครื่องยืนยันได้ดีถึงการเขียนภาพจิตรกรรมในสมัยของการเริ่มปรับเปลี่ยนแนวคิดจากแนวปรัมปราคติมารับรูปแบบจากอิทธิพลศิลปะภายนอกอย่างจีน หรือตะวันตกเข้ามาผสมผสาน เป็นงานในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่ส่งผลให้เป็นอิทธิพลกับศิลปะในช่วงต่อระหว่างปลายรัชกาลที่ ๓ ถึงรัชกาลที่ ๔ ในสมัยรัชกาลที่ ๓ นี้จะเห็นงานที่มีอิทธิพลดังกล่าวอยู่มากเพราะการเปิดรับศิลปวิทยาการใหม่จากการค้าขายและเจริญสัมพันธไมตรี โดยเฉพาะอิทธิพลศิลปะจีนซึ่งเป็นแนวพระราชนิยมส่วนพระองค์ และค่อยๆ เปิดรับแนวตะวันตกจนกลายเป็นกระแสอิทธิพลที่รุนแรงในสมัยต่อมา อย่างไรก็ตาม จากการเปรียบเทียบกับศิลปกรรมกับวัดหลายแห่งดังที่ได้กล่าวไว้ในนี้แล้วนั้น พอจะสันนิษฐานได้ว่าวัดกำแพงแห่งนี้ คงต้องเคยเป็นวัดที่มีความสำคัญ อย่างน้อยที่สุดก็คงได้รับการอุปถัมภ์จากคหบดีหรือขุนนางในสมัยนั้นโดยสังเกตจากฝีมือของลายปูนปั้น หน้าบัน หรือแม้แต่การเลือกลายที่ใช้ก็เห็นชัดว่าได้รับรูปแบบจากวัดสำคัญในพระราชอุปถัมภ์ เช่น วัดอรุณฯ หรือ วัดพระเชตุพนฯ ตลอดจนเทคนิคและรูปแบบการเขียนภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ละม้ายคล้ายคลึงกับวัดที่สร้างหรือบูรณะในสมัยเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน อย่างวัดสุวรรณาราม หรือวัดบางขุนเทียนใน ฯลฯ แล้วนำมาดัดแปลงแต่งเติมให้เข้ากับรสนิยมของช่างเอง จนทำให้งานศิลปกรรมในวัดแห่งนี้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่ามีร่องรอยของการซ่อมแซมจิตรกรรมอันเนื่องด้วยฝีมือหรือเนื้อสีที่ไม่เสมอกกลมกลืนกันซึ่งน่าจะสันนิษฐานได้ว่าได้รับการบูรณะซ่อมแซมมาหลายครั้ง

บรรณานุกรม

กมลลา กองสุข. “ภาพมารวิชัยในจิตรกรรมฝาผนังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น.” วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๓๔.

กรมไปรษณีย์และโทรเลข, สารบาญชี ส่วนที่ ๑ คือ ตำแหน่งราชการ จ.ศ. ๑๒๕๕ เล่มที่ ๑.

กรุงเทพมหานคร : ศิลปสนองการพิมพ์, ๒๕๒๖.

กรมศิลปากร กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. เรื่องนิบาตชาดก เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร :

กรมศิลปากร, ๒๕๔๐. (หนังสือที่ระลึกงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ๒๕๔๐).

_____. เรื่องนิบาตชาดก เล่ม ๗. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, ๒๕๔๐. (หนังสือที่ระลึก
งานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ๒๕๔๐).

ไชแสง สุขะวัฒน์. วัดในพุทธศาสนาที่ได้รับอิทธิพลศิลปะจีนในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

น. ณ ปากน้ำ [นามแฝง]. ชุดจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย: วัดบางขุนเทียนใน

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๔๐.

_____. คำถาม – คำตอบ เรื่องศิลปะไทย. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์,

๒๕๒๔.

_____. ศิลปกรรมในบางกอก. พระนคร : โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, ๒๕๑๔.

_____. ศิลปบนใบเสมา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๒๔.

แน่นน้อย ศักดิ์ศรี, หม่อมราชวงศ์. มรดกสถาปัตยกรรมกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร :

สำนักราชเลขาธิการ, ๒๕๓๑. (จัดพิมพ์น้อมเกล้าฯ ถวายสนองพระมหากรุณาธิคุณ

เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ๖๐ พรรษาฯ ๒๕๓๑).

แน่นน้อย ศักดิ์ศรี, หม่อมราชวงศ์, ไชแสง สุขะวัฒน์ และผุสดี ทิพทัส. สถาปัตยกรรมพระบรม

มหาราชวัง เล่ม ๒. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรุงเทพ, ๒๕๓๑.

วรรณิกา ณ สงขลา. จิตรกรรมไทยประเพณี เล่มที่ ๑ หนังสือชุดจิตรกรรมไทยประเพณีชุดที่ ๐๐๑

เล่มที่ ๑. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

จำกัด, ๒๕๓๓.

ศิริวรรณ เวชวิทย์. การศึกษารูปแบบพระปรางค์ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ฝั่งธนบุรี.

สมุทรปราการ : ออศตาศีตรอน, ๒๕๔๗.

สน สีมাত্রัง. จิตรกรรมฝาผนังสกุลช่างรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์,
๒๕๒๒.

สนธิวรรณ อินทรลิบ, ผู้แปล. ทศชาติ. กรุงเทพมหานคร : คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร,
๒๕๓๔.

สันติ เล็กสุขุม. ข้อมูลกับมุมมอง : ศิลปะรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ, ๒๕๔๘.

_____. จิตรกรรมไทย สมัยรัชกาลที่ ๓ ความคิดเปลี่ยนแปลง การแสดงออกก็เปลี่ยนตาม.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๔๘.

_____. ศิลปะอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๔๒.

_____. เจดีย์ ความเป็นมา และคำศัพท์เรียกองค์ประกอบเจดีย์ในประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร : มติชน, ๒๕๔๐.

สันติ เล็กสุขุม และกมล ขาววัฒน์. จิตรกรรมฝาผนังอยุธยา. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์
การพิมพ์, ๒๕๒๔.

สมคิด จิระทัศนกุล. คติ สัญลักษณ์ และความหมายของขุมประติมากรรมหน้าต่างไทย.

กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๔๖.

สมชาติ มณีโชติ. จิตรกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๙.

สมใจ นิยมเล็ก. อุโบสถ สถาปัตยกรรมไทย. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธากการพิมพ์, ๒๕๔๗.

สุดารา สุขฉายา. ชุดจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย : พระที่นั่งพุทไธสวรรย์. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๒๖.

เสมอชัย พูลสุวรรณ. สัญลักษณ์ในงานจิตรกรรมไทยระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๔.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย. ชุดจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย : วัดสุวรรณาราม. กรุงเทพมหานคร :

สำนักพิมพ์เมืองโบราณ, ๒๕๒๕.

_____. ชุดจิตรกรรมฝาผนังในประเทศไทย : วัดดุสิตาราม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
เมืองโบราณ, ๒๕๒๕.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นางสาววิรินทร์ วิริยะพาณิชย์

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรีอักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา ๒๕๒๕
- ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาแฟชั่นและการออกแบบ ประเทศฝรั่งเศส ปีการศึกษา ๒๕๓๓
- ศึกษาต่อปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

- ปัจจุบันดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการบริษัท กู๊ดดีส์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด และ บริษัท สยาม-วิรินทร์อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕)
- ที่ปรึกษาด้านการออกแบบเพื่อการส่งออกให้กับบริษัทเอกชนหลายแห่ง
- วิทยากรพิเศษด้านการออกแบบลายผ้าและกรรมวิธีการผลิตเพื่อการพาณิชย์